

הבית הישראלי¹

בכללה, ונמצא שהפרט מתברך מן הכלל, לא הכלל מצד קיבוץ פרטיו, כ"א גם החולה שבתוך ביתו, קרובו ושאריו, ראוי לו לאדם שישתדל לקדש נפשו ורגשי לבבו, להעצימם בקדושת הכלל, עד שלא יפנה לאהבת קרובו החולה שבתוך ביתו מצד צרת עצמו ולא מצד ערכו הפרטי, כ"א מצד היותו חלק מהכלל הגדול הראוי מאד לחיבה ואהבה רבה, כמאן כר' יוסי, שהעלה אהבת הכלל בתור עיקר שממנו תצמח אהבת הפרטים, כאמרו בתוך חולי ישראל, לא "עליך ועל חולי ישראל", שמורה על אהבת הכלל מצד התקבצות הפרטים אליו, זה אינו נקרא עירוב, אבל מדת הכלל הרמה, שהפרטים בטלים בו מצד עצמם, ונחשבים עוד ביתרון יותר גדול מצד שהם חלקי הכלל, שמציאותו נחמדת ונאהבת מאד, וזה עירוב גמור, צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל. אמנם תכלית המדה הרוממה הזאת היא, שאפילו אהבת בני ביתו הקרובים אליו ביותר, ישאב ממעיין הכלל מפני שהם פרטי הכלל. ומתוך שהם קרובים אל לבו ביותר הוא מוצא עצמו מוכשר ביותר לשפוך עליהם את כח האהבה הנובעת מאוצר הכלל. וכל ראש בית אב יראה בעצמו כאילו משפחתו היא החלק שנפל לו מאת ההשגחה העליונה, לעבוד ביותר על ידם את עבודת הכלל, כלומר לתקן מצבם של חלק זה הרשום מן הכלל שנתיחדו אליו ע"י קרבת הבשר וחיי המשפחה, ע"כ הם קודמים בהשתדלותם עבורם ליתר חלקי הכלל שאינם כ"כ מיוחדים לו. אבל מושג האהבה מצד עצמה היא כללית מתפשטת על כל כלל האומה כולה, והיא שבה עד התפרטות המשפחה, עד שגם החולה שבתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל, ולהרגיש הז קול של צרת הכלל שיש בוה, במה שאחד מפרטיו, שהוא אבר מאבריו, נתון בצרה ומחלה, ומצד זה ישתוקק לישועתו ורפואתו.

6. עין אי"ה ברכות א', ד', י"ב

א"ל איזול אמליך באנשי ביתאי. הורה להם שהנהגה המעולה בעניני עבודת הציבור א"א שתבא כ"א שיהי' המנהיג מסור לזה בכל נפשו, שאף מצבו הפרטי יהי' בטל ושקוע בעניני הציבור, ע"כ גם הליכותו ביתו צריך שתסכים עם ההנהגה הכוללת ומתוך כך צריך לזה הסכם גברת הבית. אבל אותם המנהיגים שלא יחסרו מגפושם בהנהגתם הפרטית כל טוב, ובביתם והליכותיהם הפרטיים אין רושם לעבודת הציבור, להם אין יחש לשאלת האשה בזה, אבל אין זאת שלמות של מנהיג גוי קדוש.

מתיחד בהנהגתו ביתו כפי רוחו הוא כ"א כפי רוח הרעים הבאים בתוך הבית, והוא כאב נעכר נובע מהשיטה הכוזבת של ביטול כח הפרט לגמרי והפסדת צורתו בשביל אחרים. ע"כ יהיו הרעים רעים אהובים, ישפיעו הם עליו והוא עליהם, אבל רק באותה המדה שתכונתו ביתו לא תשתנה, ותתנהג רק ע"פ הכרתו הפרטית, או ישכיל ויצליח. כי ראשית הנפילה היא רק בעזוב האדם את הכרתו ונסמך להיות מחקה את אחרים. ובאמת הלא רבו התנאים שעל ידם א"א לאדם אחר להיות למופת גמור ומוחלט לזולתו, כ"א ע"י כח שפיטה והבחנה מה לקרב ומה לרחק. ע"כ תהי' הרעות רק מקיפה את ביתו, בא אל תוכו ג"כ בומנים נאותים, ולא ירבה אותם בתוך הבית, למען לא יתבטל רשותו הפרטי משלטונו הגמור.

4. עין אי"ה ברכות ב', ט', שט"ז

תניא רבי אומר אל ימנה אדם אפמרופוס בתוך ביתו כו'. הסיילוק של שלטון היחיד ברשותו הפרטית תבוא לאחת משתי סבות שהם הפכיות. או מסבת שפלות הנפש וביטול קיצוני אל החברה הסובבת אותה, עד שיתעה בשוא לחשוב שביריבו הרעים בתוך ביתו יכבד ולפי המציאות חן בחוץ יכונן את חיו הפרטיים. זאת השפלות כשתתכנס מפרטים רבים אל כלל האומה תולד מזה נגע ההתהדרות נוכח בני נכר דוקא, וההתחקות ללכת במנהגים ונמוסים זרים לחבב לימודים זרים יותר מכל נחלת ד' ותורת ישראל. ולהיפך, יש אשר מרוב גדולת הנפש יעזוב איש את הנהגתו הפרטית בידי אחרים, כי ירום לבו שהוא צריך לפי מעלתו להיות עסוק בדברים גדולים כלליים, ודבר זה מפסיד ג"כ עד מאד, עד שיגרום להתמוטטות חיו הפרטיים ולא ימצא אז מעמד בחיים הגדולים והכוללים. ע"כ לעולם אל יצא אדם לגמרי מחוגו הפרטי, ושלטונו הביתי יהי' תמיד בידו וממנו יעשה לו פתחים וחלונות להיות מתיחס אל החוץ ואל הכלל. וכשישתרש מנהג כזה בעם כולו, יהיו בנינים נאמנים לעמם, דבקים בשם ד' אלהי ישראל נוצרי בריתו ועדותיו, ועם זה אהבים ואהובים לכל הבריות כולם.

5. עין אי"ה שבת א', א', מ"ז

כמאן אזלא הא דאמר רבי תינא, מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל, כמאן כר' יוסי. לא די שראוי לקשר האהבה היותר עליונה לכל פרט יחידי מפרטי האומה, מצד שהוא חלק מן הכלל הגדול והקדוש של האומה הישראלית

1. עין אי"ה שבת ב', ח', י"ח

ביתא, בא ואיתיב בה. ההתייחדות הבייתית, אע"פ שהיא בשטחיותה מפרדת את האדם מן הכללות ומיחדת אותו לעצמו, היא היא היסוד להתאגדות המשפחתית, שממנה תוצאות היותר חזקות לההתאחדות הכללית. על כן, מהבית קול קורא אל האיגוד היותר שלם, בא ואיתיב בה, שב והתישב עמי בבית. אשר אמנם המרכזיות הבייתית היא ביד ראש הבית. חותם אידיאלי רוחני המוטבע מכח יותר נעלה מהרגיל בכל נפש, הוא ראוי להיות רודה. המותיב צריך להיות היחידי הנותן רוח של חיי טוהר, מוסר, צדק ותום בכל בני המשפחה הבייתית, שיהיו כולם מוכנים לבנות על ידם בנין יותר רחב, יותר כללי, בנין בית ישראל ובית ד', לאדם הנברא בצלמו בכל פלוגותיו.

2. עין אי"ה שבת ב', ח', ט"ז

דשא, דרך שם. בהיות האדם בביתו המיוחד לו, מתיחד הוא בחוגו, שוכח הוא את התחברותו לעולם הגדול, שהוא אך חוליא אחת מהשלשלת הגדולה של האנושיות כולה העומדת במלא עולם, שע"י הדרכים, המסילות, השוקים והרחובות, יתכן החיבור ביניהם, ותתרומם הנפש הפרטית למדת האהבה הכללית, יזכיר לאדם פתח ביתו, העשוי ליציאה כשם שהוא עשוי לביאה, כי דרך שם, והדרך תוציאהו מחוגו המצומצם, ותשתפהו להיות פועל ודואג בעד האושר הכללי, גם בעת שבתו בבית, מתיחד ומתגדר בעניניו הפרטיים.

3. עין אי"ה ברכות ב', ט', שט"ז

תניא רבי אומר לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך ביתו כו'. יסוד המעלות והמדות הטובות הוא, שכל מדה תמצא את מקומה הראוי לה, וכל דבר יהי' עומד על צביונו ולא יתבטל מצורתו בשביל איזה נטיה של קנין אפי' דבר טוב. ע"כ באשר חיי המשפחה היא ראשית הצדק ואחריה תבא חיי הרעות גם מחוץ לחוג חיי המשפחה, ע"כ ישים האדם תמיד אל לב שבהיותו מרחיב את גבול היושר לחיות ג"כ חיי רעות ואהבה, באופן יותר רחב מחיי משפחתו היחידה, יעשה כן אבל באופן שלא תהי' מזה כל השבתה לחיי המשפחה עצמה. כי תמיד יהי' העולם בכללו מוצלח כשיעמדו תחלה פרטיו על בסיס חזק ונאה, בין בדברים שהם שלמות הגוף ובין בדברים שהם שלמות הנפש, ואז יצאו ג"כ חוץ לגבולם להשתתף בדברים הנוגעים אל כולם בכלל. ריבוי הרעים בתוך הבית, התערבם ביותר מהמדה הראויה, מביא שהאדם לא יהי'